

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru No. 72095/10

İbrahim ŞENGEL / Türkiye

Başkan,

Valeriu Grițco,

Hâkimler,

Branko Lubarda,

Pauliine Koskelo,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Hasan Bakırcı'nın katılımıyla 20 Nisan 2021 tarihinde Komite olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), 26 Kasım 2010 tarihinde sunulan, yukarıda belirtilen başvuruyu, davalı Hükümet tarafından sunulan görüşleri ve başvuran tarafından sunulan cevapları dikkate alarak gerçekleştirdiği kapalı oturumdaki müzakereler sonucunda aşağıdaki kararı vermiştir:

OLAY VE OLGULAR

1. Başvuran İbrahim Şengel, 1970 doğumlu bir Türk vatandaşı olup, Eğirdir'in (Isparta) Kırıntı köyünde ikamet etmektedir.

2. Türk Hükümeti ("Hükümet"), kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

3. Davanın kendine özgü koşulları, taraflarca ifade edildiği şekliyle, aşağıdaki gibi özetlenebilir.

A. Başvuranın Traktörüne El Konulması ve Traktörün Satışı

4. Başvuran, 5 Ekim 2002 tarihinde, kamu alanına ait bir orman alanında, 15 AY 219 plakalı traktörüyle araziyi sürerken, orman muhafaza memurları tarafından suçüstü yakalanmıştır.

5. Aynı gün, orman arazisinin tahribatı nedeniyle başvuran hakkında suç duyurusunda bulunulmuştur.

6. Yine aynı gün, başvuranın traktörüne el konulmuş ve traktör yediemin olarak M.A.Ç.ye teslim edilmiştir. Kanun'a göre, el konulan ve yediemine teslim edilen mülkler, yedieminde bir aydan fazla kalmaz. Bu süre sona erdiğinde, mülklerin sahiplerinin kefalet ücreti ödeyerek, bunların iadesini talep etmemeleri halinde, mülk satışa sunulmaktadır.

7. Başvuranın bir aylık yasal süre içinde kefalet ücreti ödeyerek, traktörünün iade edilmesini talep etmemesi nedeniyle, traktör satışa çıkarılmıştır. Bu amaçla, 8 Kasım 2002 tarihli Resmi Gazete'de bir ilan yayımlanmıştır.

8. Traktör, 19 Kasım 2002 tarihinde, başvuranın da katıldığı kamuya açık ihale usulü satış kapsamında, 5.600 Türk lirası (TRY - olayların meydana geldiği dönemde 3.500 avroya (EUR) eşdeğerdir) tutarında bir meblağ karşılığında üçüncü bir kişiye satılmıştır.

B. Başvuran Hakkında Yürütülen Ceza Yargılaması

9. Aksu Cumhuriyet Savcısı, 6 Mart 2003 tarihli iddianameyle, kamu alanına ait ormanların tahribatını cezalandıran, 6831 sayılı Kanun'un 93. maddesinin 1 ve 3. fıkralarına dayanarak, başvuran hakkında ceza davası açmıştır.

10. Eğirdir Sulh Ceza Mahkemesi, 28 Haziran 2005 tarihinde başvuranın beraatine karar vermiştir. Sulh Ceza Mahkemesi aynı zamanda, kararın kesinleştiği tarihte, traktörün satışından elde edilen 5.600 TRY tutarındaki meblağın ilgiliye iade edilmesi gerektiğine karar vermiştir. Son olarak, aynı mahkeme, başvuranın hukuk mahkemelerinde tazminat davası açma imkânına sahip olduğunu kaydetmiştir.

11. Yargıtay, 27 Aralık 2006 tarihinde, Sulh Ceza Mahkemesinin, başvuranın tazminat talebinde bulunmamasına ve bu bağlamda haklarını saklı tutmamasına rağmen, ilgilinin hukuk davası açabileceğini belirttiği gerekçesiyle, Sulh Ceza Mahkemesinin kararını bozmuştur.

11. Eğirdir Sulh Ceza Mahkemesi, 27 Mart 2007 tarihinde, Asliye Ceza Mahkemesi lehine görevsizlik kararı vermiştir.

12. Eğirdir Asliye Ceza Mahkemesi, 4 Haziran 2008 tarihinde, başvuran hakkındaki beraat kararını ve ilgiliye 5.600 TRY tutarının iade edilmesi yönündeki kararı onaylamıştır.

13. Yargıtay, 3 Mayıs 2010 tarihinde, bu süre zarfında zamanaşımının devreye girmesi nedeniyle, Asliye Ceza Mahkemesinin beraat kararını onaylamasına ilişkin kararını bozmuştur. Buna karşın, Yargıtay, başvuranın traktörünün ihale usulü satışından elde edilen meblağın başvurana iade edilmesi yönündeki kararı onamıştır. Son olarak, Yargıtay, davanın düşürülmesine karar vermiştir.

14. Hükümet tarafından dosyaya eklenen bilgilere göre, 5.600 TRY tutarındaki meblağ, 20 Temmuz 2010 tarihinde başvurana iade edilmiştir.

C. Hukuk Yargılaması

15. Başvuran, 18 Aralık 2006 tarihinde, Eğirdir Asliye Hukuk Mahkemesinde tazminat davası açmıştır.

16. Asliye Hukuk Mahkemesi, 15 Şubat 2007 tarihinde, konu bakımından (*ratione materiae*) yetkisizlik kararı vermiştir.

D. İdari Yargılama

17. Başvuran, belirtilmeyen bir tarihte, Isparta İdare Mahkemesinde tazminat davası açmıştır.

18. İdare Mahkemesi, 6 Mart 2009 tarihinde, el koyma tedbirinin kanuna uygun olarak alındığı ve dolayısıyla İdareye sorumluluk yüklenemeyeceği gerekçesiyle, ilgilinin talebini reddetmiştir. Traktörün satışına ilişkin olarak, İdare Mahkemesi, başvuranın bir aylık yasal süre içinde mülkünün iadesini talep etmediğini kaydetmiş ve dolayısıyla başvuranın bu satışta katkıda bulunduğu kanısına varmıştır.

19. Danıştay 8. Dairesi, 24 Kasım 2009 tarihli kararla, İdare Mahkemesinin kararını onamıştır. Bu karar, 4 Ocak 2010 tarihinde, Isparta'daki bürosunda başvuranın temsilcisi N. Şahin'e tebliğ edilmiştir. Bu karar, aynı gün, Isparta'da Orman Genel Müdürlüğünün temsilcisine de tebliğ edilmiştir.

20. Başvuran, tarihsiz bir yazıyla, kararın düzeltilmesini talep etmiştir.

21. Danıştay 8. Dairesinin Yazı İşleri Müdürlüğünde görevli memur, 8 Şubat 2010 tarihli yazıyla, Isparta İdare Mahkemesini başvuranın karar düzeltme talebine dair bilgilendirmiş ve söz konusu mahkemeden gerekeni yapmasını talep etmiştir.

22. Danıştay 8. Dairesi, 14 Haziran 2010 tarihinde, başvuran tarafından yapılan karar düzeltme talebini, süresinden sonra sunulması nedeniyle reddetmiştir. Danıştay 8. Dairesi, 24 Kasım 2009 tarihli kararının ilgilinin temsilcisine 4 Ocak 2010 tarihinde tebliğ edildiğini ve ilgilinin yalnızca,

tebliğ tarihinden itibaren işlemeye başlayan, on beş günlük sürenin geçmesinin ardından 8 Şubat 2010 tarihinde karar düzeltme talebini sunduğunu tespit etmiştir.

E. İlgili İç Hukuk Kuralları

23. Olayların meydana geldiği tarihte geçerli olan ilgili hüküm, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 54. maddesidir. Bu madde, söz konusu tarihten itibaren, 18 Haziran 2014 tarihli 6545 sayılı Kanun'un 103. maddesinin b) fıkrasıyla yürürlükte kaldırılmıştır. Söz konusu dönemde bu maddenin yürürlükte olduğu şekli aşağıdaki gibidir:

“Kararın Düzeltilmesi:

Danıştay'da dava daireleri ve İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurullarının (...) verdikleri kararlar hakkında, bir defaya mahsus olmak üzere kararın tebliğ tarihini izleyen on beş gün içinde taraflarca; (...) kararın düzeltilmesinin istenebileceği kurala bağlanmıştır.”

ŞİKÂyetLER

24. Başvuran, Sözleşme'nin herhangi bir hükmünü ileri sürmeksizin, traktörüne el konulmasından, traktörünün satışından ve bu satıştan elde edilen gelirin yalnızca yıllar sonra kendisine ödenmesinden şikâyetçi olmaktadır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

25. Olay ve olguların hukuki nitelendirmesi konusunda takdir yetkisine sahip olan Mahkeme (*Radomilja ve diğerleri/Hırvatistan* [BD], No. 37685/10 ve 22768/12, § 114, 20 Mart 2018), başvuranın şikâyetinin Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi açısından incelenmesi gerektiği kanaatine varmaktadır. Söz konusu madde aşağıdaki gibidir:

“Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yastada öngörülen

ŞENGEL / TÜRKİYE KARARI

koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka halel getirmez.”

26. Hükümet, başvurunun kabul edilebilirliği hakkında iki itiraz ileri sürmektedir. Hükümet öncelikle, başvuranın iç hukuk yollarını tüketmediğini iddia etmektedir. Hükümet özellikle, başvuranın, Danıştay kararının tebliğ edildiği tarihten itibaren işlemeye başlayan on beş günlük yasal sürenin sona ermesinin ardından karar düzeltme talebini sunduğunu ileri sürmektedir.

27. Hükümet, ikinci olarak, başvuranın altı aylık bir süre içinde Mahkemeye başvuruların sunulması kuralına uymadığını da ileri sürmektedir. Hükümet gerçekte, karar düzeltme talebinin bir sonuca ulaşmaması nedeniyle, bu sürenin, Danıştay kararının başvurana tebliğ edildiği 4 Ocak 2010 tarihinde işlemeye başladığı kanaatindedir. Dolayısıyla Hükümet, ilgilinin altı aylık süre içinde Mahkemeye başvurmadığını, zira 26 Kasım 2010 tarihinde başvurusunu sunduğunu belirtmektedir.

28. Başvuran, başvurusunu sunması sırasında, karar düzeltme talebinin Danıştaya gönderilmesine ilişkin posta makbuzunun önlü arkalı bir fotokopisini ibraz etmiştir. Bu makbuzda başvuranın adının belirtildiği kısım, kaşe ve tarih içermemektedir. İlgili, Hükümet tarafından dosyaya eklenen ayrıntılı bilgi ve belgeler hakkında herhangi bir yorum yapmamaktadır. İlgili, ibraz ettiği belgenin hangi nedenle posta kaşesi ve tarih içermediğini ve karar düzeltme talebini 4 Ocak 2010 tarihinde -bürosu bir başka şehirde bulunan temsilcisinin Danıştay kararının tebligatını aldığı gün- ne şekilde hazırladığını ve postaladığını açıklamamaktadır. İlgili, Danıştay 8. Dairesinin Yazı İşleri Müdürlüğünün 8 Şubat 2010 tarihli yazısı hakkında da herhangi bir yorum yapmamaktadır.

İlgili yalnızca, makamların bir yandan, traktörüne el koyarak ve traktörünü satarak ve diğer yandan, bu satıştan elde edilen meblağa karşılık gelen miktarı kendisine ödemediği önce uzun yıllar geçmesine imkân vererek, mülkiyetine saygı hakkını ihlal ettikleri yönündeki şikâyetini tekrarlamaktadır.

29. Mahkeme, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen iç hukuk yollarının tüketilmesi kuralının, iç hukuk düzeninin iddia edilen ihlale ilişkin etkin bir hukuk yolu sunduğu varsayımına dayandığını hatırlatmaktadır. Olayların meydana geldiği dönemde hem teoride hem de uygulamada etkin ve kullanılabilir olan, yani başvurana şikâyetlerinin telafisi için makul bakış açıları sunabilecek nitelikte ve erişilebilir bir hukuk yolunun bulunduğu hususunda Mahkemeyi ikna etme görevi, iç hukuk yollarının tüketilmediğini ileri süren Hükümete aittir. Ayrıca bir başvuran, görünüşe göre etkin ve yeterli olan iç hukuk yollarını olağan bir şekilde kullanmalıdır ve bir hukuk yolunun kullanılması halinde, uygulamada aynı amacı taşıyan bir başka hukuk yolunun kullanılması gerekmemektedir (Kozacıoğlu/Türkiye [BD], No. 2334/03, 39-40, 19 Şubat 2009).

30. Mahkeme, dosyaya sunulan belgeleri ve Hükümetin ayrıntılı açıklamalarını dikkate alarak, Danıştay kararının 4 Ocak 2010 tarihinde başvuranın temsilcisine tebliğ edildiğini tespit etmektedir. Başvuran, bu tarihten itibaren on beş gün içinde karar düzeltme talebini sunmamıştır. Dolayısıyla başvuran, kanun tarafından öngörülen şekillere ve sürelere göre ve usulüne uygun olarak yetkili makamlara başvurmamıştır. Bu nedenle başvuran, mevcut hukuk yollarını usulüne uygun olarak kullanmamıştır. Mahkeme böylelikle, iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle başvuruyu reddetmelidir.

31. Mahkeme, yukarıda belirtilen hususları göz önünde bulundurarak, Hükümet tarafından ileri sürülen diğer itirazlar hakkında karar vermesinin gerekli olmadığı kanısına varmaktadır.

ŞENGEL / TÜRKİYE KARARI

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oy birliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

İşbu karar, Fransızca dilinde tanzim edilmiş olup, 27 Mayıs 2021 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Valeriu Griţco
Başkan